

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β΄

Greeting

1:1 Παῦλος, ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ^α διὰ θελήματος Θεοῦ, κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, **2** Τιμοθέω, ἀγαπητῷ τέκνω· Χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Paul addresses Timothy's spiritual crisis

Paul encourages Timothy

1:3 Χάριν ἔχω τῷ Θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνησίαν ἐν ταῖς δεήσεσίν μου, νυκτὸς καὶ ἡμέρας, **4** ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν (μεμνημένος σου τῶν δακρύων), ἵνα χαρᾶς πληρωθῶ.[†] **5** ὑπόμνησιν λαμβάνων^ς τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως—ἥτις ἐνόκησεν πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου Λωΐδι[‡] καὶ τῇ μητρί σου Εὐνείκῃ,^υ πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί. **6** Δι' ἣν αἰτίαν ἀναμνήσκω σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ὃ ἐστὶν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου. **7** Οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμει καὶ ἀγάπῃ καὶ σωφρονισμῷ.

Don't be ashamed to suffer for Christ

8 Μὴ οὖν ἐπαισχυνθῆς τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύναμιν Θεοῦ **9**—τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ καλέσαντος κλήσει ἁγία, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν ἀλλὰ κατ'^υ ἰδίαν πρόθεσιν καὶ χάριν, τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων, **10** φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ,^ω καταργήσαντος μὲν τὸν θάνατον, φωτίσαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου· **11** εἰς ὃ ἐτέθη ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος ἐθνῶν.^χ **12** Δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω, ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι, οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα καὶ πέπεισμαι ὅτι δυνατὸς ἐστὶν τὴν παραθήκην^υ μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

Be loyal—the example of Onesiphorus

13 Ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας, ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. **14** Τὴν καλὴν παραθήκην^ζ φύλαξον διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν.

15 Οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὧν ἐστὶν Φύγελλος^α καὶ Ἑρμογένης. **16** Δῶν ἔλεος ὁ Κύριος τῷ Ὀνησιφόρου οἴκῳ, ὅτι πολλάκις με

^α ἰησου χριστου f³⁵ A [60%] RP,TR | ~ 21 B [40%] HF,OC,NU | --- CP[?]

[†] πληρωθω f³⁵ NA,C [90%] RP,HF,OC,TR,NU | πλησθω [10%] CP

^ς λαμβανων f³⁵ [96%] RP,HF,OC,TR,CP | λαβων NA,C [4%] NU

[‡] λωιδι *rell* | λωιδι [3%] | λωιδη [2%] CP

^υ ευνεικη f³⁵ [50%] TR | ευνικη NA,C [45%] RP,HF,OC,CP,NU | ευνηκη [5%]

^υ κατ f³⁵ [95%] RP,HF,OC,TR,CP | κατα NA,C [5%] NU

^ω ἰησου χριστου f³⁵ C [97%] RP,HF,OC,TR,CP | ~ 21 NA [3%] NU

^χ εθνων f³⁵ C (99%) RP,HF,OC,TR,CP | --- NA,I (1%) NU (It is improbable that NU could be correct here; even the Coptic abandons them.)

^ζ παραθηκην f³⁵ NA,C [85%] RP,HF,OC,TR,NU | παρακαταθηκην [15%] CP

^ζ παραθηκην f³⁵ NA,C [90%] RP,HF,OC,CP,NU | παρακαταθηκην [10%] TR

^α φυγελλος f³⁵ A [60%] OC,TR | φυγελος BC [35%] RP,HF,CP,NU | φρυγελλος [5%]

ἀνέψυξεν καὶ τὴν ἄλυσίν μου οὐκ ἐπησχύνθη.^b **17** ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ σπουδαιότερον^c ἐζήτησέν με καὶ εὔρεν **18** (δῶν αὐτῷ ὁ Κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ Κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ)· καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διηκόνησεν βέλτιον σὺ γινώσκεις.

Be strengthened

2:1 Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. **2** Καί, ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἐτέρους διδάξαι.

3 Σὺ οὖν κακοπάθησον^d ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ.^e **4** Οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματεῖαις,^f ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. **5** Ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῆ τις, οὐ στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ **6**—τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν. **7** Νόει ἅ^g λέγω· δῶν^h γάρ σοι ὁ Κύριος σύνεσιν ἐν πᾶσιν.

Encouragement by example

8 Μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστόν, ἐγγεγερμένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαβὶδ· κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, **9** ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος, ἀλλ'ⁱ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται. **10** Διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω· διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσιν τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, μετὰ δόξης αἰωνίου. **11** Πιστὸς ὁ λόγος· Εἰ γὰρ συναπεθάνομεν, καὶ συζήσομεν· **12** εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν· εἰ ἀρνούμεθα,^j κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς· **13** εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει—ἀρνήσασθαι^k ἑαυτὸν οὐ δύναται.

14 Ταῦτα ὑπομίμησκε, διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ Κυρίου^l μὴ λογομαχεῖν εἰς^m οὐδὲν χρήσιμον—ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων.

Approved and disapproved

15 Σπούδασον σεαυτὸν δόκιμον παραστήσαι τῷ Θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. **16** Τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιῖστασο, ἐπὶ πλεῖον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας, **17** καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γάγγραινα νομῆν

^b ἐπησχυνθη f³⁵ ⋈ [50%] TR | ἐπαισχυνθη A,C [49%] RP,HF,OC,CP,NU | καταισχυνθη [1%] (Apparently we have alternate forms of the aorist passive indicative, so the meaning is the same.)

^c σπουδαιότερον f³⁵ (94.3%) RP,HF,OC,TR,CP | σπουδαιότερος A (1.7%) | σπουδαιως ⋈(C) (3.8%) NU | one other variant (0.2%)

^d συ ουν κακοπαθησον f³⁵ (94.1%) RP,HF,OC,TR,CP | συγκακοπαθησον ⋈(A,C)I (3.8%) NU | conflation (1.6%) | three other variants (0.5%) (The Alexandrians missed the point, creating an inferior reading. The joint suffering was handled in 1:8.)

^e ιησου χριστου f³⁵ [95%] RP,HF,OC,TR,CP | ~ 21 ⋈A,C [5%] NU

^f πραγματειαις f³⁵ [90%] RP,HF,OC,TR,CP,NU | πραγματταις ⋈A,C [10%]

^g α f³⁵ [98%] RP,HF,OC,TR,CP | ο ⋈A,C [2%] NU

^h δωη f³⁵ [95%] RP,HF,OC,TR,CP | δωσει ⋈A,C [5%] NU (The immediately following γαρ presumably motivated the Alexandrian alteration.)

ⁱ ἀλλ *rell* | ἀλλα ⋈A,C [2%] NU

^j αρνουμεθα f³⁵ [95%] RP,HF,OC,TR,CP | αρνησομεθα ⋈A,C,048 [5%] NU (A little assimilation by attraction to the following future?)

^k αρνησασθαι f³⁵ [85%] RP,HF,OC,TR,CP | ι γαρ ⋈A^v,C,048^v [15%] NU

^l κυριου f³⁵ A,048 [87%] RP,HF,OC,TR,CP | θεου ⋈C,I [10%] NU | χριστου [3%]

^m εις f³⁵ [97%] RP,HF,OC,TR,CP | επ ⋈A,C,I,048 [3%] NU

ἔξει—ὧν ἔστιν Ὑμέναιος καὶ Φιλητός, **18** οἵτινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἠστόχησαν, λέγοντες τὴνⁿ ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι· καὶ ἀνατρέπουσιν τὴν τινῶν πίστιν.

19 Ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ Θεοῦ ἔστηκεν, ἔχων τὴν σφραγίδα ταύτην· «Ἔγνω Κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ,» καὶ ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα Κυρίου.^o **20** Ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστιν μόνον σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα· καὶ ἃ μὲν εἰς τιμὴν, ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν. **21** Ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τιμὴν, ἡγιασμένον καὶ^p εὐχρηστον τῷ Δεσπότη, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον.

The true source of opposition

22 Τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην, μετὰ τῶν ἐπικαλουμένων τὸν Κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας. **23** Τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννῶσιν μάχας. **24** Δουλοῦν δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι ἀλλ’^q ἥπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον, **25** ἐν πραότητι^r παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δῶ^s αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας **26** καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος (ἐξωγρημένοι ὑπ’ αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα).

Paul addresses Timothy's future ministry

What relativistic humanism produces

3:1 Τοῦτο δὲ γίνωσκε· ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποί· **2** ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαντοι, φιλάργυροι,^u ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, **3** ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, **4** προδόται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ Φιλόθεοι· **5** ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι.

Καὶ τούτους ἀποτρέπου· **6** ἐκ τούτων γὰρ εἰσιν οἱ ἐνδύοντες^v εἰς τὰς οἰκίας καὶ αἰχμαλωτίζοντες^w γυναικάρια^x σεσωρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις, **7** πάντοτε μανθάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα. **8** Ὁν τρόπον δὲ Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωϋσῆ,^y οὕτως καὶ οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ—ἄνθρωποι κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ τὴν

ⁿ τὴν **F**³⁵ A,C [98%] RP, HF, OC, TR, CP [NU] | --- **κ**048 [2%]

^o κυρίου **F**³⁵ **κ**A,C [90%] RP, HF, OC, CP, NU | χριστου [10%] TR

^p καὶ **F**³⁵ C [97%] RP, HF, OC, TR, CP | --- **κ**A,048 [3%] NU

^q ἀλλ *rell* | ἀλλα **κ**A [2%] NU

^r πραοτητι **F**³⁵ [95%] RP, HF, OC, TR, CP | πραυτητι **κ**A,C [5%] NU

^s δω **F**³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP | δωη **κ**A,C [3%] NU

^t οἱ *rell* | --- **κ** [5%] CP

^u φιλαργυροι *rell* | φυλαργυροι CP

^v ενδυνοντες **F**³⁵ [20%] | ενδυνοντες **κ**A,C [77%] RP, HF, OC, TR, CP, NU | εισδυνοντες [3%] (ενδυνω or ενδυω?

The basic meaning of ενδυω is ‘to enter’, which over time was obscured by the statistically predominant use with reference to entering clothes (in English we speak of ‘putting on’ clothes), except that for this use the verb is normally in the middle voice, not the active, as here. But in the context the description of such persons, given in verses 2-5, does not agree with ‘sneaking’ or ‘worming’—they enter openly, exuding confidence and competence. ενδυω is probably correct.)

^w αιχμαλωτιζοντες **F**³⁵ **κ**A,C [50%] OC, CP, NU | αιχμαλωτευοντες [45%] RP, HF, TR | αιχμαλωτευον [5%]

^x γυναικαρια **F**³⁵ **κ**A,C [85%] RP, HF, OC, CP, NU | τα 1 [15%] TR

^y μωυση **F**³⁵ [60%] RP | μωυσει **κ**C [30%] HF, OC, TR, CP, NU | μωσει A [10%]

πίστιν—**9** ἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλεῖον,^z ἢ γὰρ ἄνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὡς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο.

“Continue in the things you have learned”

10 Σὺ δὲ παρηκολούθηκάς^a μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ· **11** τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν οἷά μοι ἐγένετο^b ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις—οἴους διωγμοὺς ὑπήνεγκα· καὶ ἐκ πάντων με ἐρρύσατο ὁ Κύριος. **12** Καί, πάντες δὲ οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται· **13** πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χειρὸν, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι.

14 Σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ οἷς^c ἐπιστώθης,^d εἰδὼς παρὰ τίνος^e ἔμαθες, **15** καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους τὰ^f Ἱερὰ Γράμματα οἶδας, τὰ δυνάμενά σε σοφίσει εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. **16** Πᾶσα Γραφὴ Θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχον,^g πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, **17** ἵνα ἄρτιος ᾦ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐζηρτισμένος.^h

Proclaim the Word!

4:1 Διαμαρτύρομαι οὖν ἐγώ,ⁱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ,^k τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς, κατὰ^l τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ· **2** Κήρυξον τὸν Λόγον· ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως· ἔλεγχον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ. **3** Ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται· ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας^m ἑαυτοῖς ἐπισωρεύουσιν διδασκάλους κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν **4**—καί, ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοήν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται. **5** Σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσιν, κακοπάθησον, ἔργον ποίησον εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πληροφορήσον.

Timothy will no longer have Paul to help him

6 Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεωςⁿ ἐφέστηκεν. **7** Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν^o ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα. **8** Λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ

^z πλεῖον f³⁵ NA,C [90%] RP, HF, OC, TR, NU | πλειστον [10%] CP

^a παρηκολουθηκας f³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP | παρηκολουθησας NA,C [3%] NU

^b εγενετο *rell* | εγενοντο A [5%] OC, CP

^c οἷς f³⁵ [20%] | --- NA,C [80%] RP, HF, OC, TR, CP, NU

^d επιστωθης f³⁵ NA,C [87%] RP, HF, OC, TR, CP, NU | επιστευθης [10%] | επιστοθης [3%]

^e τίνος f³⁵ [96%] RP, HF, OC, TR, CP | τινων NA,C [4%] NU

^f τα f³⁵ A, C [98%] RP, HF, OC, TR, CP [NU] | --- N [2%]

^g ελεγχον f³⁵ [96%] RP, HF, OC, TR, CP | ελεγμον NA, C, I [4%] NU

^h εξηρτισμενος *rell* | εξηρητημενος [10%] | εξηρτιμενος [5%] | εξηρτυμενος CP[?]

ⁱ ουν εγω f³⁵ (85.9%) RP, HF, OC, TR, CP | 1 (4%) | 2 (1%) | --- NA, C, I (9.1%) NU

^j του κυριου f³⁵ [90%] RP, HF, OC, TR | 2 [3%] | --- NA, C [5%] NU | 12 ημων [2%] CP

^k ιησου χριστου f³⁵ [95%] RP, HF, OC, TR, CP | ~ 21 NA, C [5%] NU

^l κατα f³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP | και NA, C [3%] NU

^m επιθυμιας τας ιδιας f³⁵ (69.8%) RP, HF, OC, TR, CP | ~ 31 NA, C (30.1%) NU | one other reading (0.2%)

ⁿ εμης αναλυσεως f³⁵ [95%] RP, HF, OC, TR, CP | ~ 2 μου NA, C [5%] NU

^o αγωνα τον καλον f³⁵ [96%] RP, HF, OC, TR, CP | ~ 31 NA, C [4%] NU

ἡμέρα, ὁ δίκαιος Κριτής· οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν τοῖς ἡγαπηκόσιν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.

Concluding remarks

“Please come quickly”

4:9 Σπούδασον ἐλθεῖν πρὸς με ταχέως· **10** Δημᾶς γάρ με ἐγκατέλιπεν,^p ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην—Κρίσκης^q εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν.^r **11** Λουκᾶς ἐστὶν μόνος μετ’ ἐμοῦ. Μᾶρκον ἀναλαβὼν ἄγε^s μετὰ σεαυτοῦ, ἔστιν γάρ μοι εὐχρηστος εἰς διακονίαν. **12** Τυχικὸν δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἔφεσον. **13** Τὸν φελόνην^t ὃν ἀπέλιπον^u ἐν Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ ἐρχόμενος φέρε—καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας. **14** Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο· ἀποδῶν^v αὐτῷ ὁ Κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· **15** ὃν καὶ σὺ φυλάσσου, λίαν γὰρ ἀνθέστηκεν^w τοῖς ἡμετέροις λόγοις.

People will disappoint you

16 Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογία οὐδεὶς μοι συμπαρεγένετο,^x ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον.^y Μὴ αὐτοῖς λογισθεῖη. **17** Ὁ δὲ Κύριός μοι παρέστη καὶ ἐνεδυνάμωσέν με, ἵνα δι’ ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ καὶ ἀκουσῆ^z πάντα τὰ ἔθνη. Καὶ ἐρρύσθη ἐκ στόματος λέοντος· **18** καὶ^a ῥύσεται με ὁ Κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Farewell

19 Ἄσπασαι Πρίσκαν^b καὶ Ἀκύλαν, καὶ τὸν Ὀνησιφόρου οἶκον. **20** Ἐραστός ἔμεινεν ἐν Κορίνθῳ, Τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον^c ἐν Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα. **21** Σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. Ἀσπάζεται σε Εὐβούλος, καὶ Πούδης καὶ Λίνος καὶ Κλαυδία καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες. **22** Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς^d μετὰ τοῦ πνεύματός σου. Ἡ χάρις μεθ’ ὑμῶν. Ἀμήν.^{e,f}

^p εγκατελιπεν *rell* | εγκατελειπεν A,C [15%]

^q κρισκης **f**³⁵ [60%] CP | κρησκης **NA,C** [40%] RP, HF, OC, TR, NU

^r δαλματιαν *rell* | δελματιαν C [8%] | δερματιαν A [2%]

^s αγε **f**³⁵ **NC** [85%] RP, HF, OC, TR, NU | αγαγε A [15%] CP

^t φελονην **f**³⁵ **NA,C** [65%] RP, CP | φαιλονην [29%] HF, OC, TR, NU | φελωνην [5%] | φαιλωνην [1%]

^u απελιπον *rell* | απειλιπον A,C [15%] | απεστειλα [2%]

^v αποδωη **f**³⁵ [90%] RP, HF, OC, TR, CP | αποδωσει **NA,C** [10%] NU

^w ανθεστηκεν **f**³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP | αντεστη **NA,C** [3%] NU

^x συμπαρεγενετο **f**³⁵ [96%] RP, HF, OC, TR, CP | παρεγενετο **NA,C** [4%] NU

^y εγκατελιπον *rell* | εγκατελειπεν A,C [15%]

^z ακουση **f**³⁵ [90%] RP, HF, OC, TR, CP | ακουσωσιν **NA,C** [10%] NU

^a και **f**³⁵ [96%] RP, HF, OC, TR, CP | --- **NA,C** [4%] NU

^b πρισκαν **f**³⁵ **NA,C** [85%] RP, HF, OC, TR, NU | πρισκιλλαν [15%] CP

^c απελιπον *rell* | απειλιπον C [15%]

^d κυριος ιησους χριστος **f**³⁵ C [94%] RP, HF, OC, TR, CP | 12 A [3%] | 1 **NA** [3%] NU

^e αμην **f**³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP | --- **NA,C** [3%] NU

^f The citation of **f**³⁵ is based on thirty-six MSS—18, 35, 201, 204, 328, 386, 394, 444, 604, 757, 824, 928, 959, 986, 1072, 1075, 1100, 1247, 1249, 1503, 1548, 1637, 1725, 1732, 1761, 1768, 1855, 1864, 1865, 1876, 1892, 2080, 2466, 2554, 2587 and 2723—all of which I collated myself. 824, 1072 and 1864 are ‘perfect’ representative of **f**³⁵ in 2 Timothy, as they stand, as were the exemplars of 1503, 1075, 1865 and 2723. Since these MSS come from all over the Mediterranean world (Sinai, Jerusalem, Patmos,

Constantinople, Bucharest, Aegean, Trikala, Athens, Mt. Athos [seven different monasteries], Grottaferrata, Vatican, etc.) they are certainly representative of the family, giving us the precise family profile—it is reflected in the Text without exception.

In the statements of evidence I have included the percentage of manuscript attestation for each variant, within either () or []. I have used () for the evidence taken from *TuT*, which I take to be reasonably precise. For the variant sets that are not covered there I had to revert to von Soden and the apparatus of N-A²⁷, supplementing from other sources where possible (Scrivener and Tischendorf)—the percentages offered, I have used [] for these, are extrapolations based on a comparison of these sources.

I venture to predict, if complete collations ever become available, that for any non-Byzantine variants listed with 5 to 1% support (in my apparatus) the margin of error should not exceed $\pm 1\%$; for non-Byzantine variants listed with 10 to 6% support the margin of error should hardly exceed $\pm 3\%$; where there is some division among the Byzantine witnesses the margin of error should rarely exceed $\pm 15\%$. But I guarantee the witness of Family 35. Please see the last footnote for Matthew for further information.